

Sygn. akt III CSK 322/16

## POSTANOWIENIE

Dnia 10 marca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z powództwa J. F.  
przeciwko M. K.  
o zapłatę,  
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej  
w dniu 10 marca 2017 r.,  
na skutek skargi kasacyjnej powoda  
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)  
z dnia 21 października 2015 r., sygn. akt I ACa (...),

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania  
i zasądza od powoda na rzecz pozwanej kwotę 7200 (siedem  
tysięcy dwieście) zł tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

## UZASADNIENIE

Powód J. F. domagał się ostatecznie zasądzenia na jego rzecz od pozwanej M. K. kwoty 207.950 zł ze skapitalizowanymi odsetkami i dalszymi odsetkami ustawowymi tytułem zwrotu udzielonej jej pożyczki. Sąd Okręgowy w N. wyrokiem z dnia 8 kwietnia 2015 r. oddalił jego powództwo, uznając, że pozwana wykazała, iż pożyczka w kwocie 500 000 zł została jej udzielona bez oprocentowania i była przeznaczona na zakup kamienicy w K. dla powoda, którego wynagrodzenie stanowiły pożytki cywilne z wynajmu mieszkań. Po wezwaniu do zwrotu pożyczki pozwana dokonała na rzecz powoda wpłat w łącznej kwocie 343 000 zł, co powód potwierdził w pokwitowaniu, a pozostała kwotę 157 000 zł pozwana zaspokoila w drodze potrącenia z wierzytelnością powoda swojej wierzytelności do niego z tytułu przejętej przez niego i nieprzekazanej jej kwoty 292 000 zł stanowiącej część ceny sprzedaży kamienicy na rzecz osoby wskazanej przez powoda. Sąd Apelacyjny w K. wyrokiem z dnia 21 października 2015 r. oddalił apelację powoda od wyroku Sądu pierwszej instancji, uznając za prawidłowe ustalenia faktyczne tego Sądu i wywiedzione z nich wnioski prawne. Sąd odwoławczy ocenił, że pokwitowanie odbioru kwoty 343 000 zł ma charakter oświadczenia wiedzy, a nie oświadczenia woli, wobec czego nie można się uchylić od jego skutków, natomiast należy zweryfikować jego wartość jako dowodu. Wyniki tej oceny przekonały Sąd o zgodności oświadczenia zawartego w dokumencie z prawdą. Sąd Apelacyjny stwierdził nieprzydatność szeregu dalszych dowodów, których przeprowadzenia domagał się powód i oddalił złożone przez niego wnioski dowodowe.

W skardze kasacyjnej opartej na obydwu podstawach z art. 398<sup>3</sup> § 1 k.p.c. powód zarzucił naruszenie prawa materialnego przez niezastosowanie art. 60 w zw. z art. 508 k.c. do dokumentu uznanego przez Sąd Apelacyjny za pokwitowanie; wadliwe niezastosowanie art. 82, art. 86 i art. 87 k.c. do oświadczeń zawartych w tymże dokumencie oraz błędną wykładnię art. 65 k.c. przy ocenie obu umów pożyczki podpisanych przez strony. Uchybienie przepisom postępowania powód łączył z naruszeniem art. 328 § 2 w zw. z art. 227 i art. 391 § 1 k.p.c.; art. 326 w zw. z art. 382 i art. 391 k.p.c. Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku

w całości oraz o przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w (...) i zasądzenie na jego rzecz od pozwanego kosztów procesu.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powoda pozwana wniosła o wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia tej skargi do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Skarga kasacyjna ukształtowana została w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako środek odwoławczy o szczególnym charakterze, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości wykładni oraz usunięcie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń nie satysfakcjonujących stron. Realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowionego w art. 398<sup>9</sup> k.p.c., w ramach którego Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny sprawy przedstawionej mu ze skargą kasacyjną. Zakres przeprowadzanego badania jest ograniczony do kontroli, czy w sprawie występują przewidziane w art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. okoliczności uzasadniające przyjęcie skargi do rozpoznania.

Skarżący uzasadnił potrzebę rozpatrzenia jego skargi wystąpieniem przesłanki z art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 k.p.c., to znaczy wystąpieniem w sprawie istotnych zagadnień prawnych. Zagadnienia te ujął w formie pytań:

1) Jakie są kryteria odróżnienia oświadczenia woli od oświadczenia wiedzy – w szczególności w zakresie różnic między konkludentnym zawarciem umowy zwolnienia z długu (art. 508 k.c.), a pisemnym poinformowaniem dłużnika o spełnieniu świadczenia (pokwitowanie)?

2) Czy dopuszczalne jest stosowanie per analogiam do oświadczeń wiedzy przepisów dotyczących oświadczeń woli?

3) Czy w razie uznania, że do oświadczeń wiedzy nie mają zastosowania przepisy dotyczące wad oświadczeń woli, wierzyciel, który wypisał dłużnikowi pokwitowanie spełnienia świadczenia, może takie oświadczenie wiedzy odwołać?

4) Czy złożenie przez wierzyciela pokwitowania spełnienia świadczenia przenosi ciężar dowodu w ten sposób, iż to wierzyciel winien wykazać brak spełnienia świadczenia zamiast dłużnika, który zgodnie z art. 6 k.c. winien wykazać spełnienie świadczenia?

Istotne zagadnienie prawne może stanowić podstawę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, jeżeli rzeczywiście występuje w sprawie, kwestii prawnej nie można bowiem rozpatrywać w oderwaniu od ustalonego w sprawie stanu faktycznego. Konieczne jest także, aby zagadnienie to nie zostało dotychczas należycie wyjaśnione (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 czerwca 2016 r., II PK 247/15, Lex nr 2147281). Pierwsze trzy zagadnienia dotyczą różnic pomiędzy oświadczeniem wiedzy i oświadczeniem woli oraz drogami podważania ich skuteczności. Problematyka ta została już należycie opracowana w piśmiennictwie i orzecznictwie. Decydujące znaczenie ma element woli zawarty w oświadczeniu; obecność tego elementu wymaga dowodowego ujawnienia. Jeśli chodzi o charakter pokwitowania, to zagadnieniem tym Sąd Najwyższy zajmował się w wyrokach z dnia 24 kwietnia 2008 r. (IV CNP 6/08, nie publ.) i z dnia 2 lipca 2009 r. (V CSK 4/09, nie publ.), przyjmując jednolicie, że nie ma ono charakteru czynności prawnej, lecz oświadczenia wiedzy. Odpowiednie stosowania przepisów o oświadczeniach woli do oświadczeń wiedzy jest dopuszczane, jednak każdorazowo wymaga oceny ze względu na kontekst faktyczny i znaczenie prawne składanego oświadczenia (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 6 maja 2009 r., II CSK 684/08, Pal. 2009/9-10/255 i z dnia 17 listopada 2010 r., I CSK 75/10, nie publ.). Oczywiście jest też, że pokwitowanie jako dokument prywatny (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 lipca 2009 r., V CSK 4/09, Lex Polonica nr 2049347) podlega w każdym wypadku ocenie jego wartości dowodowej, w tym w zakresie okoliczności faktycznych wskazujących na możliwe zawarcie w nim informacji niezgodnych z prawdą m. in. pod wpływem zakłóceń świadomości, błędu czy groźby, co ma znaczenie dla stwierdzenia czy jest dowodem wiarygodnym czy też nie. Niemniej – wobec domniemania ustanowionego przez art. 245 k.p.c. – podważenie tego domniemania, także w zakresie niezgodności treści oświadczenia z rzeczywistością czy okoliczności podważających jego znaczenie spoczywa na tym, kto z tego faktu wywodzi skutki prawne (por. postanowienie Sądu

Najwyższego z dnia 18 kwietnia 1982 r., II CRN 65/82, LexPolonica nr 321180). Wszystkie przedstawione przez skarżącego zagadnienia prawne zostały więc już należycie wyjaśnione. Wątpliwości rodzą się nie na poziomie konstrukcji prawnych lecz na poziomie należytej subsumpcji konkretnego stanu faktycznego, tych zaś nie sposób usunąć całkowicie ze względu na nieskończoną różnorodność możliwych stanów faktycznych. Tym samym zagadnienia przedstawione przez skarżącego nie stanowią dostatecznego uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Okoliczności sprawy nie wskazują też, aby zachodziły inne przesłanki przewidziane w art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c. Z tych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi do rozpatrzenia.

O kosztach postępowania Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 oraz art. 99 i art. 108 § 1 w zw. z art. 391 § 1 i art. 398<sup>21</sup> k.p.c. w zw. z § 2 pkt 7 oraz § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1800).

aj

l.n